ANY VII. Barcelona 27 de Juny de 1897 NUM. 26.

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ: Duch de la Victoria, número 9, 2.on

ADMINISTRACIÓ: Dormitori de Sant Francesch, núm. 5.

Sumari: Los motllos nous, per *Lluis Durán y Ventosa*.—¿Per qué Sant Jordi es patró de Catalunya? (acabament), per *N. Font y Sagué*.—El teu bes, (poesía) per *J. Ruyra*.—Lo claveller, per *Francisco Maspons y Labrós*.—Moviment Regionalista.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per *Ramón N. Comas*.—Botlletí Setmanal: Santoral.—Efemérides.—Fires.—Festes majors.

LOS MOTLLOS NOUS

Los antichs partits están gastats. No 's tracta solament del desprestigi de ses principals personalitats sinó del poch interés que desperten les idees que proclamen y que 'ls hi servexen d' escusa pera mantenir sa organisació y demanar l' exercici del poder, al que d' altre modo no podrien aspirar. Están passats los hómens, quins noms han perdut aquella força d' atracció que un día feu verdaderes potencies, d' influencia personal irresistible als quefes dels partits; pero tant ó més gastats que 'ls alts personatges ho están los organismes dels partits, los circols y comités que no son ni signifiquen res en la vida social, y tant com aquests y aquells, ho están los programes, que quan son conservadors no inspiren á cap element la més lleugera força de resistencia á les idees destructores del orde establert, y que quan son d' oposició, carexen del esperit productor dels entussiasmes necessaris pera tota lluyta política.

Gastats están, completament gastats, tots los partits madrilenys que han dexat absolutament de tenir arrels en lo país, vivint com verdaders parásits sobre d' ell, no mes per virtut de la força adquirida ó sigui per la necessitat de que existexin ó de que funcionin, creada per la organisació actual del Estat. Funcionen, sí; aparentment existexen com sempre, y fins ses influencies funestes se dexen sentir ab més força que may; pero, en realitat ningú hi creu, y 'ls que hi creuen menos, son los que 'ls componen, especialment los que en ells hi ocupen llochs de verdadera importancia.

Per axó alguns polítichs y certs periódichs venen parlant d' uns quants anys ensá, y d' algun temps á aquesta part, ab més marcada insistencia, de noves organisacions de les agrupacions polítiques. Se parla de motllos nous, de carácters diferents dels partits; se diu que no poden continuar com ara están; y certs esperits descontents del estat actual de coses, pero que no saben veure ab prou claretat lo problema, se dexen mitg convencer per aquests propagandistes de noves polítiques, als que creuen realment inspirats en les tendencies y aspiracions propies dels temps actuals y de les nacions avançades.

Pero, quins son aquests motllos nous? Se diu, en efecte, freqüentment, que assegurat lo sistema parlamentari, que implantat definitivament un régimen de llibertat política, son altres qüestions les que deuen preocupar als partits, que deuen organisarse en altra forma. Tot axó sembla cert y atrau; pero, qué es lo que deuen fer los partits nous? Quina es la tasca, donchs, que 'ls hi está reservada?

Pera la major part d' aquestos flamants reorganisadors de partits, la qüestió ab prou feynes consisteix en altra cosa que en sustituhir les actuals quefatures, per altres exercides per ells. Aquesta es la única reorganisació. Si á altra cosa aspiressin, si desitjessin realment cambiar los actuals estrets motllos, com ells diuen, sustituhint les idees antiquades y 'ls programas pobres dels partits existents, per altres grans, elevats y nous, ¿se limitarien á la tasca petita que han començat, reduhintse á criticar actes administratius, més ó menos importants, peró sempre de significació molt relativa? Si algún dels personatges madrilenys que ara 'n parla, comprengués lo que realment significa axó dels motllos nous, dexaría de dedicar la seva atenció y la seva activitat política al estudi dels verdaders problemes actuals, d' aquells quines solucions son les que han de produhir les diferenciacions dels partits de demá?

Los partits se constituhexen realment, en la actualitat, baix nous motllos, per lo diferents que son los problemes que preocupen á la societat actual, de lo que eren los que anys endarrera l' havien dividit apassionant los esprits. Los problemas constitucionals, relligiosos y económichs, ó han sigut resolts casi be per un acort

general, ó han quedat plantejats en una forma que permet dexar de considerarlos com qüestions candents; en cambi, avuy se presenten altres problemas d' estreta relació ab ells, peró que en la forma en que 's presenten casi resulten nous, y que aparexen de resolució urgent per les noves aspiracions y necessitats dels pobles.

Per tot arreu, se presenten avuy com cridant en primer lloch la atenció, y constituhint cada vegada més les verdaderes qüestions diferenciadores dels partits, problemas de dues menes; los económichs socials, y los regionalistas, comprenent en aquesta denominació tots los que tenen relació ab les reivindicacions de les nacionalitats oprimides per formes artificioses dels Estats actuals. En tot lo món civilisat, en tots los payssos de verdadera cultura política, aquestos problemas son los que preocupen als polítichs y als publicistas; les solucions á aquestos problemas constituhexen los nous programas dels partits, que, ó per haverhi donat ja solució ó per topar ab l' indiferentisme de la opinió pública, han tingut de dexar de banda les antigues qüestions polítiques.

A França, á Inglaterra, á Alemania, á Bélgica, á Austria-Hungría, qué es lo que constituheix lo camp de batalla dels partits? Les reclamacions dels obrers y les reivindicacions de les nacionalitats; les qüestions socials y les qüestions nacionalistes. Los projectes mes ó menos radicals presentats per los Governs ó per los partits d' oposició, pera mellorar les condicions de vida de la classe obrera y realisar aquesta desitjada reorganisació social; les solucions á les complicades qüestions nacionalistes en sos diferents aspectes, aquí, reclamant la afirmació de la existencia de regións naturals ab facultats administratives, allá exigint la oficialitat de totes les llengues nacionals, mes enllá reivindicant un pays son dret á son propi govern; en totes les nacions de Europa, aquesta mena de qüestions ocupan lo lloch que un dia tingueren en la vida dels partits, les qüestións d' organisació dels parlaments y del régimen constitucional.

Si alguna cosa se vol dir, donchs, al parlar dels motllos nous dels partits, te de ser la sustitució de sos esquifits programas y de ses idees estretes per altres mes elevades é interessants; lo cambi dels problemas que fins ara los han preocupat per los d' orde social y nacional avans esmentats, á la manera que succeheix á Inglaterra ahon los partits se diferencian per lo criteri respecte á les qüestións socials y d' Irlanda; á França, ahon les qüestións económiques socials, plantejades en problemas com lo del impost progressiu y altres, alternan en la preocupació dels homes de govern ab lo de la descentralisació administrativa regional; á Italia, á Alemania, á Austria, á Bélgica, per tot arreu ahon se prenen en sério les qüestions d' interés públich.

A Madrid, no obstant, no succeheix res d' axó. Escoltéu als polítichs mes importants, comensant per los que mes retreuen axó dels motllos nous, y veuréu de que parlan. Les qüestións socials les desconexen, per les nacionalistes n' afectan un estudiat despreci. Ni unes ni altres existexen á Espanya á judicar per sos programas y ses propagandes. Son uns homes de la realitat y del progrés que ni s' enteran dels problemas mes interessants de la vida política moderna!

LLUIS DURÁN Y VENTOSA.

¿PER QUÉ SANT JORDI ES PATRÓ DE CATALUNYA?

(Acabament.)

¿Quí fou Sant Jordi? Un cavaller emprenedor qui pera salvar á una donzella s' arriscá contra un drach, lluytá ab ell y el vencé. Aquesta es la síntessis de la llegenda. Síntessis á la qual podém arribar mitjantsant l' análissis de nostres tradicions y rondalles, qui son la espressió intima del carácter de nostre poble.

En efecte; l' esperit d' empresa de Sant Jordi predomina en la major part de nostres rondalles revelant un poble actiu y emprenedor qui fou rival de les fogoses repúbliques de Pisa, Génova y Venecia, y qui estengué son comers á llunyes terres; y axís no es estrany trobar rondalles en que l' héroe se llença al mitg del mar pera fer fortuna, com en *Lo fill del pescador*, ó li agrada la vida aventurera y cerca lo desconegut com en *Lo Castell del irás y no 'n tornarás; Lo castell de irás y no hi veurás* y *Lo castell del Sol* ó, de naxement humil, per sos merits adquiresca tots los honors de la terra com en *Lo noy afortunat* y llegendes en que l' héroe se 'n vaja molt lluny entre castells encantats y sía prés pels moros de Damasch, etz., etz.

La deslliuració de la donzella per Sant Jordi, te gran nombre de semblances en nostres rondalles, puix tots els seus héroes, á la força, valentia y esperit d' empresa, unexen una gran delicadesa envers les dames, y perçó tots ells desencanten ó deslliuren reynes y princeses després de passar molts perills, com en *La Perera, Lo Castell del irás y no 'n tornarás, La Princesa d' Alemanya*, ó el *Comte Ramón Berenguer*.

La lluyta ab el drach, aquest mito estés per totes les nacions y pobles del mon, se troba també entre nostres llegendes y rondalles, pero s' assembla més al de Sant Jordi que no pas els

seus similars de França y Alemanya; puix mentres la major part de llegendes d' aquestos pobles fan que 'ls Sants y Santes (especialment á França) sien els vencedors del drach, aquí á Catalunya es sempre un guerrer qui ab l' esforç del seu braç humilla á la fera. Servexin d' exemple *La llegenda del drach,* la *d' En Vilardell* y especialment la del qüento citat *Lo castell del irás y no 'n tornarás* tant semblant á la llegenda de Sant Jordi.

La esplicació d' aquest fet se troba clarament demostrada en la significació del drach. En efecte, aquesta fera se troba per tot menys en la naturalesa, es per lo tant una creació simbólica ja del *dimoni,* com volen els Bolandistes, ja de la *heretgía,* com pretenen altres; pero, sía lo que 's vulla, lo cert es que la lluyta ab el drach simbolisá la lluyta del bé ab el mal, de la lley de Deu ab el paganisme. Ara bé, tant á França com á Alemanya, lo paganisme ó la heretgía foren vençuts mitjansant els exemples, prédiques y oracions dels Sants y Santes qui les convertiren al Evangeli y perçó 'ls *vencedors de drachs* (passen de 50 á França) foren y son Sants y Santes; mentres que en la nostra Catalunya el geni del mal, el paganisme, estava representat per alarbs als quals no 's podía vence mitjansant les oracions y prédiques, sino ab l' esforç de les armes, y veuse aquí perqué els nostres *vencedors de drachs* son guerrers.

Donada aquesta esplicació, resulta clara la elecció de Sant Jordi com á Patró de Catalunya; puix havent d' ésser forçosament un sant el Protector, donat el nostre carácter y les circunstancies perque atravessarem, convenía que fos un guerrer sant, com Sant Jordi, emprenedor, arriscat y vencedor d' una fera á la qual se mirava com á representació del geni del mal ó del paganisme. Es cert que aquí teníem altres sants que havíen lluytat també contra 'l paganisme, fins á vessar llur sang y que per lo tant podien ésser considerats com á patrons de Catalunya, peró les circunstancies ho impedíen, era necessari un Patró qui, á la virtut de ses oracions, unís la força d' un braç indomable, y com que nosaltres no 'n teníem cap fou precís buscarlo en altres terres. Les relacions de Catalunya ab l' Orient, ó potser la dominació goda, havíen introduhit la llegenda de Sant Jordi, y 'ls nostres guerrers vegeren en aquest sant el tipo de cavaller cristiá, 'l model al qual devíen enmotllarse, l' invocaren en el moment de perill, y llur imaginació 'l vegé entre la polsaguera de batalla lluytant contra 'ls alarbs y des de aquell moment fou Sant Jordi 'l Patró de Catalunya.

Confirma aquesta opinió el que un cop reconquistada nostra Patria ab prou feynes si 's parlá de Sant Jordi com á Patró de Catalunya, y 'l que may fos un sant popular, ans al contrari, allavors s' estengué la devoció als sants de la terra; tot açó perque les circunstancies havien cambiat y ja no era necessari un Sant Patró-guerrer.

S' ha comparat el carácter del poble catalá ab lo del inglés, y realment s' hi troben grans analogíes, tant en el dret com en la literatura, folklore, musica y arts plástiques; donchs be, dona la coincidencia de tenir Inglaterra 'l mateix Patró que Catalunya; ¡será una casualitat, tot lo que vullen! peró no dexa de ser una casualitat molt casual. Y 'l fet de no haverse trobat Inglaterra en les matexes circunstancies que Catalunya, acaba de demostrar que Sant Jordi fou elegit com á Patró d' exa benehida terra, per son carácter, que tant be lliga ab el de nostres héroes més capdals.

Y pera acabar, permetaume, senyors, que vos indique la necessitat de que torni á renaxer la devoció á Sant Jordi y sa confiança com á Patró de Catalunya; nostra Patria se troba avuy, com en els primers sigles, sots una dominació estranya; 'ls alarbs d' avuy día son pitjors que 'ls de la etat mitja, per la senzilla rahó de que no 'ns conquisten ab les armes; es, donchs, necessari ferlos guerra, y guerra á mort, valentnos dels medis oposats als seus. Aquesta es la tasca del nostre Centre Escursionista; 'l te per Patró al qui ho es de Catalunya; no temém, donchs; treballém ab fé y constancia per la reconquesta de Catalunya, fem guerra als alarbs de la civilisació moderna, regenerém l' esperit del nostre poble y si alguna vegada sentím defallirnos devant les mil dificultats que 's presenten, invoquém al nostre Patró, alcém l' esguart al cel, y ¡no ho duptéu! ell vindrá al nostre socors, com en altre temps, montat en caball blanch, vestit ab la cota, embrassant l' escut y obrintse pas entre 'ls alarbs; y allavors als crits de—*Sant Jordi, firam, firam,*—la victoria será nostra.

N. Font y Sagué.

EL TEU BES

Jo he begut la flayre
del encés clavell;
trau més flayrós ayre
ton llabi vermell,
l' olor de ton bes
m' agrada molt més.

De la mel novella
probí 'l sucre d' or;
la boca vermella
te un sucre millor,
el teu rich petó
me sab molt més bo.

L' escalfor gustosa
gosi del vi vell;
la don més xerosa
ton llabi vermell,
l' escalf de ton bes
m' agrada molt mes.

La influencia bella
del hátxis johi;
ta boca vermella
treballa mes fi,
me don ton petó
un somni mes bo.

J. RUYRA.

LO CLAVELLER

Una vegada eren tres germanetes, totes tres com un pom de flors, que si la una n' era guapa, l' altra encara més, les quals en la porxada hi tenien un claveller que tot l' any floria.

Al devant de casa seva habitava lo fill del rey, lo qui era tan agradat dels festeigs, que sempre era á la finestra per quan elles se mostressin; cosa que succehia cada dematí quan anaven á regar lo claveller, que ho feyen ab l' aygua de nou olors. Y un día que hi era la més gran tota sola, lo fill del rey, cercant conversa, que li diu:

—¿Quánts clavells hi há en lo claveller?

Y la noya tota avergonyida, per tal que era 'l fill del rey, no tingué esma, mes que pera tornarsen cap abaix ab la cara vermella, de lo qual se 'n estranyaren les germanes, fins que ella 'ls hi contá lo que li havía succehit ab lo fill del rey. Y la mitjana que diu:

—¡Bah! Ja hi aniré jo y veurás com me 'n desixo.

Ella que se 'n puja cap á dalt y ab la regadora comença de regar lo claveller, quan lo fill del rey, tot en broma, li pregunta:

—¿Quánts clavells hi há en lo claveller?

Y la noya tota roja, per tal qu' era 'l fill del rey, ne baxa 'l cap y se 'n va cap á baix sense dir paraula.

La més petita que diu:

—Bah, donchs ja hi aniré jo.—Y se 'n puja cap amunt.

Lo fill del rey quan la veu, ab la mitja rialla li pregunta:

—¿Quánts clavells hi há en lo claveller?

Y la noya tota resolta, ella que li diu:

—¿Quántes estrelletes hi há en lo cel?—Y rega lo claveller ab l' aygua de les nou olors com solía.

Lo fill del rey tot burlat va pensar: «Ja me 'n venjaré d' aquexa resposta», y á l' endemá al matí, ell que 's vesteix de marxant y comença carrer amunt, carrer avall, per devant de casa de les noyes:

—A sou y á dos sous los didals de plata. A sou y á dos sous.

Y veusaquí que la noya més gran ho sent y se n' hi baxa, mes lo marxant li diu:

—A sou y á dos sous, y á més á més un petó y una abrassada,—y la noya que 'n fuig tota avergonyida.

—A sou y á dos sous—cridava lo marxant, y la mitjana que se n' hi baxa.

—Donaumen un, lo marxant.

Y ell que li diu:—A sou y á dos sous, y á més un petó y una abrassada.—Y la noya, lo meteix que l' altra, tota s' avergonyeix y fuig á més corre.

La més petita que ho sap, y diu:—¿Y per axó us espantéu? ja li compraré jo.—Y se 'n baxa al carrer y sent lo marxant que diu:

—A sou y á dos sous los didals de plata, á sou y á dos sous.

Ella que se n' hi va, mes lo marxant li diu:—A sou y á dos sous y á més un petó y una abrassada,—y la noya, qu' era traydorota respón:—¡Y be!—y se 'n porta lo didal de plata.

Veusaquí que l' endemá les noyes anaren á regar lo claveller, y lo fill del rey que des de la finestra se les guaytava, les hi preguntá:

—¿Quántes poncelles hi há en lo claveller?

Y la més petita que li 'n torna paraula y pregunta:

—¿Quántes estrelles hi há en lo cel?

Y lo fill del rey:

—¿Y 'l petó y la abrassada d' ahir tarde?

Ab axó conegué la noya que havía estat burlada y no volguent ésser la darrera, ella que en sent la nit ben fosca, s' embolica ab un llansol blanch y á llargues passes, se 'n va cap al palau del rey. Lo centinella, s' estamordí quan la va veure; mes per axó feu cor fort y no la volía dexar entrar.

—Centinella, centinella, si no 'm dexes entrar serás morta dintre d' una hora: si no 'm dexes entrar serás morta dintre d' un quart.

Axó, ab veu tant fosca que lo centinella va espalmarse y li dexá pas franch. Y la fantasma cap endins, cap endins, amenaçant á quants trobava fins á ésser á la cambra del Príncep, hon hi havía també una centinella que per tindre la consigna més forta, no la volía dexar passar de cap manera.

—Centinella, centinella, si no 'm dexes entrar serás morta dintre d' una estona.

Y tot d' una se ficá en la cambra y quan va ésser en ella, lo Príncep, sentint soroll se despertá y va cridarne:

—¿Quí hi há aquí?—Mes encara no ho havía dit quan se sentí una gran bofetada en sa cara.

Y la fantasma fugí á corre cuyta, y 'l Príncep

cridava que la deturessin, y tothom de lluny se senyava y ella corría per entre mig d' aquells corredors y grans sales mitg fosques, mitg clares que totes ressonaven y ab ses confoses llums y sorolls espahordien.

Y veus aquí que l' endema al matí, les noyes, ab sa aygua de nou olors regaven lo claveller, quan lo fill del rey isqué en finestra y 'ls hi preguntá com cada día:

—¿Quántes poncelles hi há en lo claveller?

Y la més petita que li respón:—¿Quántes estrelles hi há en lo cel?

Y ell:—¿Y 'l petó y la abrassada?

Y ella:—¿Y 'l revés d' anit?

Lo Príncep quan ho sentí, tot s' encoratjá y resolgué pendren grossa venjança.

Y 'l modo com ho feu, va ésser, lo festejar á la noya, pera després casarshi y matarla. Y com paraules cativen y tractes fan bodes, se 'n celebraren prompte les seves, ab gran contentament y goig de quants s' hi trobaven, sinó es lo Príncep que duya mals intents. Per axó que la noya, traydora com era, s' ho pensava, y quan fou hora de dormirne, ella que posa al llit una figura tota de sucre y s' amaga.

Y al ser al punt de les dotze hores, poch á poch ne ve lo Príncep, se treu la espasa, pega cop al llit y toca lo nas de la figura, lo quin de rebot li caygué á la boca. Y ell trobantne la dolçor, diu:

—Dolceta en vida, dolceta en mort
si t' hagués coneguda, no t' hauría mort.

Ella que ho sentí y exint del amagatall li contá perque s' era amagada, y ell ne fou content d' haverla esposa, y se 'n agradá de veres, ab lo qual succehí que sols per sa gracia y vivesa, ne fou, la noya, esposa del Príncep y fins més endevant tota una reyna.

FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Aquest any no s' ha issat en lo campanar de nostra Seu, la bandera de les quatre barres, que al costat de les dels antichs comtats catalans, voleyaven cada any en aquell lloch durant la vuytada de Corpus.

Soposém que tot aixó no haurá sigut pas fet ab cap idea anti catalana.

També va notarse, que en la rexa de la campana Tomasa, que cada any s' acostuma guarnir ab rama y ginesta, enguany s' hi veyen uns sens fi de banderes espanyoles.

—Dies passats la *Institució Catalana de Música* celebrá un ensaig general en lo que 's cantaren moltes cansons populars catalanes per la Sra. Pichot de Gay, senyoreta Vallés y el Sr. Peró. Además s' interpretá la cansó popular «Montanyes regalades» armonisada per lo mestre Gay, pera chor mixte y alguns chorals de Bach, Victoria y Berlioz.

—En los concerts matinals que en lo teatre de Novetats doná la societat choral *Euterpe*, ha obtingut un notable éxit lo nou chor ab acompanyament d' orquesta «Vesprada d' istiu» composta per lo mestre Goula (pare).

—Traduhím del *Diario de Barcelona:*

«En lo darrer número de la important revista *La Administración*, que 's publica á Madrid, hi ha un estudi sobre *El Catalanismo*, del jove advocat y escriptor de nostra ciutat D. Lluís Durán y Ventosa. En ell s' esposa ab gran claretat, mesura y conexement de causa, los fonaments cientifichs del anomenat regionalisme, la actual posició del problema regionalista en la major part dels Estats d' Europa, y 'l programa fonamental del catalanisme, rebutjant la nota de separatista que se li ha volgut tirar demunt. Es un treball molt interessant, digne d' esser llegit y meditat á tot Espanya.»

—Está ja á punt de publicarse lo cartell del vuyté certámen literari del *Centre Catalanista* d' Olot.

—Al enterro d' En Segimón Verdaguer y Prat, (A. C S.) que tingué lloch lo día 19 d' aquest mes en la ciutat de Vich, hi assistí nombrós acompanyament, desitjós de rendir al finat un tribut de la consideració que li merexía y á sa familia una mostra del apreci que gosava la bona ánima del finat.

En gran nombre de periódichs de dintre y fora Catalunya, hem llegit sentides paraules dedicades á la memoria del difunt y á associarse al sentiment de nostre apreciat Director.

En son nom, donem á tots les més sentides gracies.

—Avuy aquesta tarde se reunirá á la *Lliga de Catalunya*, lo Concell de Representants de la *Unió Catalanista*, pera tractar de la reforma dels vigents Estatuts.

—En *La Renaixensa*, hem llegit la agradable nova de que tenía fundades esperances de que aviat podrá veure altre vegada la llum pública á Barcelona.

Molt nos complauría que 'ls dos estimats companys desterrats, poguessin aviat tornar á empendre sès patriótiques tasques des de aquesta capital.

—La lletra catalana del himne de la actual peregrinació teresiana á Montserrat, está escrita per en Lluís Viadá y Lluch. La música es composta per en Joaquím Cassadó.

—En lo tercer petit concurs de la *Associació Popular Regionalista*, ha sigut concedit lo premi á la composició «Nadal». Además han obtingut accéssit los quadrets de costums «Nadala» y «Ofici y sarau ab orquesta á ca 'n Pons», y menció honorífica lo titulat «La Palma».

La festa de repartició de premis, tindrá lloch lo dia 4 del mes vinent, á dos quarts de deu del vespre, en la sala d' actes de la esmentada associació.

—S' ha publicat lo cartell del certamen de la *Associació Literaria de Gerona*. Entre 'ls premis oferts hi han los següents:

Un bronzo artistich ab lámpares eléctriques, al autor de la mellor poesía, essent preferida en igualtat de mérit, la que sía de carácter histórich.

Un objecte d' art, al mellor «Estudi sobre la influencia que tingué 'l clero en les defenses de Gerona dels anys 1808 y 1809».

Una ploma de plata, á la mellor poesía que cante un fet histórich d' Espanya.

Un grupo alegórich del teléfono, al mellor treball sobre la «Influencia del teléfono en lo pervindre.»

Una tauleta de mate del Japó, al que mellor cante la vida del soldat en campanya.

Una ploma de plata, al mellor juhí crítich de la obra titolada «Peralipomenon Hispaniae», atribuhida al Cardenal Bisbe de Gerona, Joan de Margarit.

Un obgecte d' art, á la mellor poesía histórica ó tradicional referent á la provincia de Gerona.

Una medalla de plata, á la mellor «Monografía de interés pera la historia de Gerona».

Un exemplar de la obra «I quatri poeti italiani», al que mellor desenrotlli 'l tema, «Idea de les dones célebres geronines que han existit des de 'ls temps més llunyans fins als nostres dies».

Un obgecte d' art, al mellor treball históric referent á la antiga Corona d' Aragó, avans ó després de la seva unió ab Castella.

Altre obgecte d' art, á la mellor Novela.

Una escribanía de cristall ab safata y montants d' alumini, á la mellor poesía á Sant Narcís, patró de Gerona.

Un obgecte d' art, á la mellor «Breu historia de les Societats Económiques d' Amichs del Pays fundades á Catalunya, travalls qu' han fet, é influencia que han exercit en lo benestar general del Principat».

Un obgecte d' art, á la mellor «Memoria histórica de la ciutat d' Empuries».

Un payssatge, al mellor treball sobre 'l tema: «Descripció de costums cerdanes.»

Un faysá de bronzo, al que mellor desenrotlli 'l tema: «Conveniencia absoluta pera tothom de la intimitat de relacions entre 'ls patrons y 'ls obrers.»

Un obgecte d' art, á la mellor poesía dedicada «Als germans que lluyten á Cuba per la Patria.»

Un artistich gerro, á la mellor «Colecció de qüentos, curts y senzills, escrits en prosa catalana, endressats á corretgir defectes propis de la infancia, aptes pera esser contats als noys.» En igualtat de circunstancies será preferida la que mellor responga al esperit de la nostra regió y que mostre carácter mes gráfich.

Duas centes cinquanta pecetes, á la mellor «Monografia de la antiga Farga Catalana.»

Dos vasos daurats y jaspiats, al que mellor desentrotlli 'l següent tema: «La tradició y 'l dret donan á Gerona lo domini ó propietat sobre ses muralles, com ho confirman sa historia, son heroisme y la seva llealtat en defendreles.»

Altre objecte d' art, al mellor «Martirologi de la provincia de Gerona.»

Altre obgecte d' art, á la mellor «Monografía d' una de les iglesies del bisbat de Gerona.»

Un obgecte artistich, al mellor treball sobre «los caracters generals de la flora de la provincia de Gerona.»

Un obgecte d' art, al mellor treball sobre «Arqueología ó Art á Gerona.»

Un bonich tinter, á la mellor poesía humorística.

Una alegoría artística, á la poesía que mellor cante les «Belleses del Santíssim Cor de Jesús.»

Un exemplar luxosament enquardenat de la obra, «Ressenya histórica dels sitis de Gerona en 1808 y 1809,» d' en Emili Grahit, al que mellor cante l' heroisme que les dones demostraren en dits sitis.

Un rellotge de ferro incrustat d' or, á la més inspirada poesía lírica.

La repartició de premis tindrá lloch lo día primer del vinent Novembre: les composicions, que no porten idioma fixat, poden escriures en qualsevol de les llengues de la antiga Corona d' Aragó, y deuen enviarse al secretari de la Associació, carrer del Progrés n.° 20, avans del dia 8 d' Octubre.

Constituhexen lo Jurat Calificador los senyors Emili Grahit, *President;* Joseph Pou y Batlle, Pvre. Joaquím Rodriguez, Frederich García Llorca, *Vocals;* y Joseph Morató y Grau, *Secretari.*

Euskaria.—Ha sigut posat en la sala de sessions de la Diputació de Bilbao, lo retrato del inoblidable regionalista bascongat En Fidel de Sagarmínaga. Digne de tota llohança es lo tribut rendit á la memoria del ilustre cronista honorari de Biskaia y eminent Pare de la Provincia.

†

D. GAYETÁ CORNET Y MAS

Aquest antich y respectable periodista redactor del Diari de Barcelona, era un verdader cronista á la menuda dels successos que 's desenrotllaven en nostra ciutat. Tenía especial atenció en consignar en les planes del degá dels periódichs catalans, totes aquelles costums característiques de la ciutat, de tal manera, que per ses apuntacions se vé en conexement de com moltes han decaygut. Alumne de la primitiva ensenyança de Taquigrafía establerta en la Llotja, fou un dels dexebles mes aplicats del sistema Martí, contribuhint ab sos conexements á fixar be la escola catalana de Taquigrafía.

Dexa escrites varies obres de gran utilitat pera lo conexement topográfich é histórich de Catalunya, que 'l colocan en un siti molt principal entre los excursionistes catalans, y dexá bons recorts d' aquella senzillés de carácter ab que s' havía captat les simpaties de tothom. ¡Deu lo tinga al cel!

ESTRANGER

Austria-Hungría.—L' acort mes important del sisé Congrés del partit socialista austriach, celebrat darrerament á Viena, es lo de dividirse en lo successiu en diferentes fraccions nacionals: alemanya, txeca, polonesa, slovenca é italiana. Lo vinent Congrés, no 's reunirá fins d' aquí dos anys; mes fins aleshores, podrán reunirse, si convé, congressos nacionals.

Aquest fet, que demostra que lo natural s' imposa en los partits més estrems, no es mes que una conseqüencia del impuls cada dia mes fort dels partits polítichs austriachs vers la autonomía y 'l federalisme.

Gran Bretanya.—Ha mort sir M. Daniel O' Connell, fill del célebre capdill que ab tant acert dirigí lo moviment nacionalista irlandés. M. Daniel O' Connell, fill, fou també algún temps individuo del Parlament per la circunscripció irlandesa de Tralee.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 19.

Mor en aquesta ciutat l' Excm. Sr. D. Domingo Sert y Rius, un dels fabricants més inteligents y estimats per los treballadors.

—Es benehída solemnement y colocada la primera pedra d' un assil per vellets pobres, que correrá á cárrech de les Germanetes dels Pobres y s' establirá á Gracia, tenint per fonament de la fundació del meteix, la fortuna que al efecte dexá D. Pau Servat.

Día 20.

Son varies les iglesies que ab motiu d' ésser la dominica infra octava del Corpus celebren la processó, peró la que te més importancia es la del barri Gracia.

Día 21.

Visiten lo manicomi establert á Sant Andreu de Palomar, lo cardenal Casañas, bisbe de la Seu d' Urgell y lo bisbe de Salamanca, essentne rebuts per la Junta adiministradora d' aquell establiment y del Hospital de Santa Creu.

Día 22.

Surt en direcció á Vich lo cardenal Sancha, arquebisbe de Valencia, qui havía arrivat á aquesta ciutat lo día avans.

També surt en direcció de Madrid nostre compatrici lo cardenal Casañas, després d' haver estat entre nosaltres tres ó quatre dies.

—Son esposats en lo Saló de Casa la Ciutat, tres progectes d' urbanisació de la plaça de Catalunya, á fi de que sien estudiats per les persones y entitats que prenguen part en la informació pública oberta per la Comissió d' Ensanche.

—Mor, als 72 anys, l' antich redactor del *Diario de Barcelona*, D. Gayetá Cornet y Más. (A. C. S.)

Dia 23.

Surt d' aquesta ciutat ab l' obgecte de realisar una llarga escursió pera provar los bastos de nou model, la segona batería del primer regiment d' artillería de montanya dotada de sis peces Krupp.

Dia 24.

Surt la peregrinació teresiana á Montserrat que ha de inaugurar l' endemá lo primer misteri de dolor del Rosari monumental que 's va formant en lo camí de la cova de la Mare de Deu.

—La Associació de la Creu Roja dedica solemnes cultes á son patró Sant Joan Baptista en la capella del dispensari que te establert á la Rambla de Santa Mónica.

Notes curioses.

La Vuytada del Corpus.—La processó de la Seu tenía un carácter general qu' encar la distingeix, puix venia á esser la festa de la ciutat; pero les de les parroquies, tenien un carácter particularista acentuat, puix constituhien la festa especial de un barri á quina animació, goig y alegría s' hi associava la població entera. Veritat que sa organisació era en totes igual pero totes tenien una cosa que les distingía de les demés, y per açó atreyen tots los demés barris per igual.

Los gegants, propis ó de la ciutat, los timbalers, (trampes) los ganfanons, la Creu, los gremis ab ses banderes, ostentant los individuus los tradicionals ventalls de palla ab una franja y lo bastó platejats y adornats ab més ó menys flochs, les associacions piadoses y confraries, les corporacions y societats establertes en la feligresia, lo pendó del Santíssim, vulgarment dit *principal*, los portants del tálem, lo clero parroquial, la Custodia, lo gremial y lo piquet de tropa. Hi havía un punt especial en que hi anessen moltes musiques, tant que hi havía pendó que 'n portava dues. En antichs temps se cubrien los carrers (empaliaven) y se guarnien les parets ab robes y rames (envelats y enremades) procurant los vehins qui 's lluhiría mes. Quan lo preste portava lo Santíssim, se guarnien capelles en les quals hi descansava lo Senyor Sagramentat, mentres la capella de música cantava un motet ab acompanyament de fagot.

La del divendres sortía de Sant Jaume y era pendonista lo Governador civil. No cal dir que invitava á totes les autoritats y á tots los empleats. Cridava l' atenció del públich lo rich tálem de tisú d' or que á igual del tern de la metexa roba, regalá un fabricant parroquiá de la iglesia en reconexement d' haverli dexat edificar sobre la capella del Remey. La del dissapte corresponía á la Mercé, lo pendonista principal era lo Capitá general. La custodia es una rica joya d' or, tota guarnida de brillants y esmaragdes, donatiu d' una piadosa parroquiana. Aquesta processó tenía la particularitat de que hi assistía la Escolanía de la propia iglesia. Fundada per la casa de Gloria en 1804, subsisteix encare no essentne en sa organisació actual, mes que una petita ombra de lo que fou en son principi. En casa propia habitada per lo P. Mestre dels escolans vivien los qui n' havien obtinguda alguna de les pensions establertes; en ella rebien los tals la ensenyança de la Doctrina Cristiana, llegir, escriurer, comptes y música vocal é instrumental. Los noms del P. Pere Pascual Ferreras, de mossen Francisco Andreví, de D. Bernat Calvó Puig y del actual don Bonaventura Frígola que n' han sigut professors, son prou garantía de que, aquelles ensenyances n' han produhit músichs de reputació envejable. Per allá l' any 1850, en la capella de la Mare de Deu del Remey de Sant Jaume, lo mestre Manent organisá una escolanía, que, apesar de que no durá molts anys, son molts los qui després d' haverne sigut aprofitats dexebles, han disfrutat una bona reputació artística. Per aquella metexa época se 'n va establir una altra en la capella de Marcús, mercés al zel del virtuós rector d' aquella iglesieta, lo Dr. Joseph Roca y Colí, la qual assistía á totes les processons del Corpus cantant lo *Sacris*.

Lo diumenge *infra octava* se celebrava al matí; després del ofici se celebrava la del Sant Hospital. Sortía de la iglesia y per lo pati pujava á les sales dels malalts, les recorría totes, tornava á baxar y després de voltar algún carrer retornava ahon havía sortit y 's disolía. Hi assistíen després dels ganfanons y la creu, los gremis y los administradors del benéfich establiment. Quan començá á celebrarse hi prenien part les noyes bordes, peró com que alguns mal educats se permetíen dirigírlashi paraules mortificadores, se desistí de férlashi anar. Anaven vestides ab un trajo especial y la seva assistencia á tant religiós acte, s' esplica perque tenien estada en lo meteix Hospital y no tenien encara sa residencia en lo carrer de les Ramelleres. Després dexá també de visitar als malalts dita processó, perque s' observá que ab lo calor de la lluminaria, lo fum del encens y lo cant del clero, se perjudicava la salut de bastants d' aquells qui havíen anat allí en busca de cura per ses malalties. Quaranta set anys enrera començá á celebrarse al matí la de la parroquia de Sant Pau, que després algún colp tingué efecte al vespre del diumenge meteix.

Al any 35 se celebrá per última vegada la dels estudiants que 'n era una de les més lluhídes. Sortía de la iglesia del convent de Santa Catarina, anomenada *la catedral dels frares*. Hi assistíen tots los estudiants del Colegi del Bisbe, dividits per assignatures ab son pendó corresponent de color y ab emblemes adequats á cada una d' elles. Lo catedrátich que la esplicava anava derrera lo pendó. Los estudiants vestíen manteu y los seminaristes *beca*. Després dels estudiants venía la imatge de Sant Tomás d' Aquino. Hi figurava la comunitat de frares predicadors, la musica de la capella, lo pendó del Santíssim, la musica dels *orbs* (cegos), varies confraríes establertes en lo susdit temple, precedit tot per los gegants de la ciutat, les timbales del Roser y la confraría del meteix. Sis capes pluvials, dos incensers anaven devant la Custodia, qu' era portada per quatre diacas y la presidíen lo gremial y la obra. Seguía un curs bastant llarch y perillava de que 's topás ab la de Santa María que també sortía á la metexa hora. Se celebrava aquesta processó en virtut de concessió apostólica otorgada per lo papa Gregori XI quin pontificat es entre los anys de 1371 á 1378.

La de Santa María del Mar es sens dupte una de les més antigues. Havent lo capitol catedral, seu vacant, ordenat á 7 de Juny del 1447 la observancia de la festa del Corpus y la processó corresponent á les parroquies, degué tenir llavors son origen. En 1461 ja la celebrava lo diumenge. Ni en les dels anys 1572, 1573 y 1627, no 's parla dels gegants; sols de les trompetes y tabals ab les insignies de la ciutat y dels *ángels* y *los diables*, *la áliga* y *lo drach* en la primera fetxa; en la segona se acordá que hi assistissen mu-

sichs *tocant ministrils*. En 1607 quedá resolt que tots los dies de la vuytada, hi hagués en la iglesia de Santa María, gran lluminaria, musica y enramada. Lo pendó principal confiat al rey, lo porta, en representació seva, lo capitá general; per açó hi anaven molts militars. En la del any 1706 va assistirhi personalment aquell arxiduch de Austria, quins drets á la corona d' Espanya tan entussiastes y ab tant de sacrifici defensaren nostres passats. També assistí á la de la vuytada y á alguna del tercer diumenge de cada mes que celebra la confraría de la Minerva. Com á processó notable la celebrada per aquesta parroquia de Santa María en 1623.

La Custodia actual, apesar d' esser tota de plata, es d' escás mérit artístich y de molt valor material. Ostenta un rich viril d' or y brillants quines pedres formen espigues, rahims y flors, essentne notables cinquanta brillants, cada un del volúm d' un sigró regular. Després de la de la Seu es la més rica de la ciutat. Fou feta fabricar per D. Antoni Nadal y en ella hi depositá totes les joyes de sa familia. Després de haver assistit á la processó, cada any torna tant valiosa joya á casa del hereu del susdit senyor, segons disposició testamentaria. Al passar per devant del palau reyal era costúm que la batería de Mar disparás, en honor del Senyor Sagramentat, sis canonades.

Lo dilluns se celebrava, com encare se celebra molts anys, la de Sant Miquel de la Barceloneta. Aquell barri marítim celebra en aquest dia sa positiva festa major. Notable es per assistirhi tota la marinería mercant y de guerra que hi ha en lo nostre port. També tenia efecte la de Santa Mónica; no tenia altra particularitat que la de que lo principal pendó era confiat als cómichs qu' actuaven en los teatres de Barcelona. Aquesta preferencia era deguda á que la primera missa que 's resá en la susdita iglesia, que fou de P. P. Agustins descalsos, fou consagrada al ánima de la célebre actríu María Riquelme, ja qu' en lo meteix temple hi establiren los actors la confraría de Santa Catarina d' Alexandría en quina ilustre mártre s' hi ha simbolisat desde antich la eloqüencia cristiana y quin retaule, lo de la capella tercera de la part del Evangeli, fou costejat per les germanes cómiques Bernarda y María Ramirez, quins noms estant gravats en dues targes que hi ha en lo propi retaule.

Los portants de talem, que en totes les iglesies acostuman esserho los parroquians de mes distinció, eren los oficials pertenexents al primer regiment d' artillería aquartelat en les Dressanes. Lo piquet de honor pertenexia al meteix cós.

Lo dimars se celebrava la de Sant Cugat del Rech. No tenia altra particularitat que la de que acostumava ésser la més ruidosa per lo nombre de musiques que acostumaven á assistirhi y la de seguir un curs per los carrers mes estrets de la ciutat. Alguns anys hi havia la nota especial de concorrerhi un pendó format per geperuts.

Lo dimecres al matí acostumava á celebrarse la del convent de Sta. Teresa. Hi assistia la noblesa catalana y lo gremial ostentava aquell tern riquíssim que no mes serveix per aquesta diada y per la de la susdita Santa, que es tot brodat d' or y coral. Sens dupte es lo tern mes rich que hi ha en les iglesies de Barcelona. Recorria lo carrer de la Canuda, la plaça y carrer de Sta. Agna y retornava á casa. A la tarde la de Sant Just la qual no tenia altre cosa digna d' esment sino lo ésser molt lluhida per la assistencia de distingides persones y per la Custodia, rica joya d' orfebrería antiga, del estil ogival, y de quina existencia en la actualitat no n' estém ben segurs.

Lo dijous, últim dia de la vuytada, se celebraven la que surt de la Catedral, la dels P.P. Felipons y la de la Ensenyança. De poca importancia, tan la una com l' altra les passarém per alt.

Les dues mes importants eren les de Sant Pere y la del Pí. La primera se celebrá per primera vegada lo dilluns de la vuytada, dia 10 de Juny del 1518. Fou organisada per la Rvnt. Comunitat de monjes Benetes que hi havia en aquell temple antiquíssim; per açó hi assistiren dites religioses y fou presidit l' acte per la M. Abadesa. Los carrers estaven adornats é hi anaven músichs tocant instruments de corda y vestits ab dalmátiques, algun gremi, principalment lo dels hortolans de Sant Pere. Los carrers estaven regats, escombrats, empaliats y envelats; aquesta costúm persistí molt entre aquells parroquians, puix en aquest segle també al principi adornaven y netejaven los carrers. Succehí una vegada, que la Custodia d' aquesta processó va caurer y los barcelonins en tó de mofa, deyan: no es estrany que succehís, ¿no veyéu que no hi ha en la parroquia mes que tronxos? En quan á la de Santa María del Pí, consignarém que al principi, se celebrava lo diumenge al matí. En los dies de la nostra joventut, era la mes llarga y la mes lluhida. Hi assistien totes les classes socials, especialment en aquells dies mes tranquils que 'ls actuals, en que hi prenien part aquelles colles de sarahuistes d' en Lau y d' en Xiribía, qui 's anomenaven *Paus* y *Gitanos* y eren los qui feyen *ball d' any* en expléndits envelats que generalment se construhien en lo portal de Isabel. Era de veurer aquella gent treballadora tota endiumenjada, ab son cabell rissat, son gech encotillat de panyo negre, l' armilla de piqué de color y si podia ésser de seda mellor, ab capritxosos brodats, dexant veurer la petxera de la camisa planxada ab sos prissats, adornada per una agulla de pit y corbata negra; pantalon ab traves y acampanat que queya sobre la lluhenta bota de xarol y aquell senyoriu que, vestit de rigorosa etiqueta, formava lo pendó de la confraría dels Desamparats y de la congregació de la Sanch.

Antigament, segons conveni ab la Obra de Santa María del Mar, hi assistien los gegants d' aquella parroquia, y los quatre del Pí. La Junta de Obrers d' aquesta, nomenada los 40 quinayres eren los qui contribuhien als gastos de la processó y lo pendonista de la Santa Espina, quina bandera de color vert, tenia en la processó de que 's tracta com la de Santa Eularia, en la de la Catedral. Los gremis, que acostumaven esser molts, eren presidits per lo dels Hortolans del Portal de Sant Antoni, per rahó d' antigüetat y dels molts privilegis que disfrutava en la parroquia Los portadors del tálem eren per lo general los administradors menestrals dels pobres vergonyants y la Custodia consistia en una riquíssima y ben cisellada joya de plata sobredaurada, construhida en 1387. Es de forma piramidal y dessota d' una elegant cúpula hi ha lo viril, á quins dos costats hi ha les imatges de Sant Pere y Sant Pau. En altres parts, hi ha les mes menudes de Sant Miquel, Sant Rafel, Sant Joan Baptista y altres Sants. Anava últimament colocada aquesta preciositat artística sobre un tabernacle en lo qual hi ha la figura de dos ángels platejats, obra del célebre Amadeu.

Als 5 de Maig del 1760 los parroquians del Padró solicitaren que la processó recorregués aquells barris y com avans passava per lo patí del Hospital, se consultá á la Administració del benéfich establiment la que hi estigué conforme.

Durant aquesta vuytada, es dir, desde 'l divendres fins al dimecres, era en altre temps costum ensenyar los escolans de la Catedral la preuada Custodia depositada en la sagristía. Explicavan per peces menudes les varies joyes que la adornaven, ab una relació molt pintoresca que acabava ab aquestes paraules: *Senyors, posin atenció que are ve lo millor. Aquí hi ha un gall gallaret tan petit y axeridet, que diu si hi ha res pel pobre escolanet.*

RAMÓN N. COMAS.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St Francesch. 5.